

Jubileet og taperens barn

Tyskerungene har fått oppmerksomhet gjennom flere artikler nå på nyåret. Det bør også kastes lys over NS-ungene.

Hvorfør ble min egen far og mor, og mange andre i familien, helhjertede tilhengere av Quisling og entusiastiske medlemmer av NS?

DEBATT

«Det seirende Norge har ikke søkt noen fredsprosess i eget land,» skriver Ole Wilhelm Klüver, Oslo, som trekker fram problemer barn av NS-medlemmer stadig sliter med ved 50-årsjubileet for freden.

Norge kan ikke lenger kalles et ensartet land, isolert fra kontinentale strømninger.

Et faktum er at den 8. mai 1945 tapte nazistene, fascistene og NS. Jubileet skal feire vinnerne, og nødvendigvis må taperne tales med kontrastlærte. Femti år har gått siden fredsavtalen. Hvis noen håper at konflikten tilhører historien, og at borgerne har rakt hverandre hånden igjen etter alle årene, da vil jeg få opplyse om visse komplikasjoner i fredstilstanden.

Hvis en krig utkjempes av minimum to parter, må den vange freden gjenvinnes gjennom kontakt mellom de samme partene. Jeg går ut fra at det er grunntanken i det fredsdiplomati som Norge i det siste har blitt berømt for.

■ De gamle NS-erne, som jeg kjenner mange av (jeg må si det i fortid, for mor og far er døde, og de fleste av deres venner), kom aldri i dialog med de seirende. De kunne bli akseptert i etterkrigssamfunnet i den grad de holdt munn om sine politiske menin-

ger. Mange NS-familier ble etter hvert eksperter på å holde munn, slik at ikke engang deres barn fikk høre om deres fordums idealer. De fleste NS-barna jeg har truffet, har uttrykt mistro og fortvilelse da de ad omveier fikk vite. Fortvilelse for ikke å ha blitt tatt på alvor av sine egne foreldre. Og mistro fordi foreldrenes taushet underbygget mistanken om skyld.

Jeg har en følelse av at grensen mellom de krigende ikke fulgte landegrensene men helt andre linjer dypt inne i landenes befolkning. Hvis 95 000 nordmenn ble tiltalt for landssvik, så utgjør de med barna kanskje 300 000 mennesker. Er vi oppe i 10% av landets befolkning, og Norge kan ikke ensartet uskyldig land, isolert fra kontinentale strømninger.

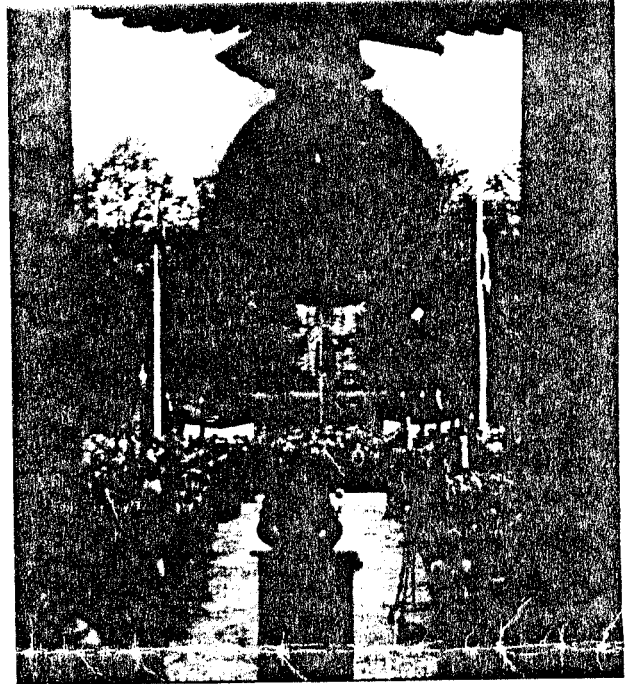
ger. Mange NS-familier ble etter hvert eksperter på å holde munn, slik at ikke engang deres barn fikk høre om deres fordums idealer. De fleste NS-barna jeg har truffet, har uttrykt mistro og fortvilelse da de ad omveier fikk vite. Fortvilelse for ikke å ha blitt tatt på alvor av sine egne foreldre. Og mistro fordi foreldrenes taushet underbygget mistanken om skyld.

Norge kan ikke lenger kalles et ensartet land, isolert fra kontinentale strømninger.

Et faktum er at den 8. mai 1945 tapte nazistene, fascistene og NS. Jubileet skal feire vinnerne, og nødvendigvis må taperne tales med kontrastlærte. Femti år har gått siden fredsavtalen. Hvis noen håper at konflikten tilhører historien, og at borgerne har rakt hverandre hånden igjen etter alle årene, da vil jeg få opplyse om visse komplikasjoner i fredstilstanden.

Hvis en krig utkjempes av minimum to parter, må den vange freden gjenvinnes gjennom kontakt mellom de samme partene. Jeg går ut fra at det er grunntanken i det fredsdiplomati som Norge i det siste har blitt berømt for.

■ De gamle NS-erne, som jeg kjenner mange av (jeg må si det i fortid, for mor og far er døde, og de fleste av deres venner), kom aldri i dialog med de seirende. De kunne bli akseptert i etterkrigssamfunnet i den grad de holdt munn om sine politiske menin-

INGEN DIALOG: De fleste NS-familier ble etter krigen eksperter i å holde munn om fortida. Ill. fra «Den norske nasjonalismen», Pax Forlag.

de helt rett, men de glemmer avkommet: arvtagerne. I 1993 skrev Eystein Eggen om sin oppvekst som sønn av en nazist-far og NS-mor. Boken bar den megetsigende tittelen «Gutten fra Gimle» og er det grunnverket som hjelper vår generasjon å gå oppreist, frigjort fra våre foreldre. Vi må i dag iallfall være 200 000 barn og barnebarn av NS-ere. Oss vil da samfunnet søke kontakt med, og ikke prøve å fortie. Og «Gutten fra Gimle» fikk svært mange positive omtaler i pressen (Skjønt den ble slaktet i Senterpartiets Nord-Trøndelag, gjennom Trønder-Avisa.)

■ Altså har ikke det seirende Norge søkt noen fredsprosess i eget land. Kanskje har man tenkt at taperne snart skal dø ut? Biologisk har

Det viser seg at hindringen for konfliktløsning åpenhet ikke er i samfunnet. Det kreves ikke lenger taushet. Foreldrenes taushet er heller ikke lenger den store hindringen. For de dør ut. Det er den selvpålagte taushet som i dag er NS-barnas største trusel. Jeg vet at noen utsetter og utsetter tidspunktet for å snakke ut. «Når jeg blir pensjonist,» sier en. «Når jeg har fått meg en skikkelig jobb,» sier en annen.

Skal vi kunne forholde oss til våre egne foreldre, må vi kunne si hvem de var. Skal vi forholde oss til historien, må vi kjenne den, søke den. Et individs integritet og ståsted forutsetter oppriktighet og nærhet til verden.

Men vi har arvet både flukten, frykten og tausheten. Barna opplevde freden med sartere nerver enn foreldrene, og vår frykt er innbakt i oss, innkapslet på grunn av vår psykiske oppvekstvilkår. De fleste sier derfor: Jeg skjønner at krigen er et problem for deg, men personlig har jeg lagt det stoffet bak meg.

Jeg er bange for disse tøværstider. Hva skjer med den nedisete frykten vår når klimaet blir mildere? Blir ikke vår fortid absurd å tenke på? Vi satte alle våre krefter til for å bli som tause kameleoner. Og så har vi blitt usynlige for oss selv.

I dag har vi ingenting. De som ingenting har, trenger ikke noe ståsted. Kjære NS-barn – la ikke tausheten bli vår grav!

Ole Wilhelm Klüver